

Almanya'da Yaşayan İkinci ve Üçüncü Kuşak Türklerin Dil Tercihleri

Eda Nur Akbaş

International Burch University, Bosnia and Herzegovina

Assist. Prof. Elif Derya Özdemir

SDU University - Kazakhstan, elif.ozdemir@sdu.edu.kz,

Prof. Dr. Cemal Özdemir

SDU University - Kazakhstan, cemal.ozdemir@sdu.edu.kz,

Shinawatra University – Thailand - ORCID NO: 0000-0002-1166-3083

Özet

Almanya'da dört kuşaktır yaşayan Türklerde kuşaktan kuşağa miras dil olan Türkçenin daha da az kullanılır hale geldiği ve baskın dil olan Almancanın Türkler tarafından her geçen gün benimsendiği bilinmektedir. Bu çalışmada Almanya'da yaşayan iki/çok dilli ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin dil kullanım tercihleri incelenmiş ve Türkçenin ne oranda kullanıldığı tespit edilmek istenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması olarak tasarlanan bu araştırmanın verileri, Köln ve Hükelhoven şehirlerinde yaşayan ve Almanya doğumlu olan 203 kişinin katıldığı bir anket çalışmasından elde edilmiş ve toplanan veriler Microsoft Excel programı kullanılarak tabloladıştırılmış ve betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırma bulgularında Türkçenin aile ve akraba arasında çoğunlukla kullanıldığı ancak genel olarak günlük dil kullanımı sıralamasında Almancanın gerisinde kaldığı, katılımcıların kendilerini en iyi ifade ettikleri dilin daha çok Almanca olduğu ve büyük oranda katılımcının Türkçe ve Almancayı karışık olarak kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İki dillilik, Almanya, dil tercihi, ikinci ve üçüncü kuşak Türkler

Language Preferences of Second And Third Generation Turks Living in Germany

Abstract

It is known that the Turkish language, inherited from generation to generation among Turks living in Germany for four generations, is becoming less used, while the dominant language, German, is increasingly adopted by Turks. This study examines the language use preferences of bilingual or multilingual second and third-generation Turks living in Germany and aims to determine the extent to which Turkish is used. Designed as a case study, one of the qualitative

research designs, the data for this research were obtained from a survey conducted with 203 people born in Germany and living in the cities of Cologne and Hückelhoven. The collected data were tabulated using Microsoft Excel and interpreted using descriptive analysis. The findings of the research indicate that Turkish is mostly used among family and relatives but generally falls behind German in daily language use. It was found that participants express themselves best in German and that a significant proportion of participants use a mixture of Turkish and German.

Keywords: Bilingualism, Germany, language preference, second and third-generation Turks

1. GİRİŞ

Dil kelimesine TDK tarafından on üç ayrı anlam yüklenmiş ve dil bilimdeki anlamı olarak da “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı sesli ve görsel işaretler sistemi” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2022). Almancada ise *dil* kelimesi *Sprache* kelimesine tekabül etmektedir (Güven, 2013). Dil, insanı insan yapan, diğer mahlukattan ayıran (Gül & Soysal, 2009), işlevleri itibariyle çeşitli bilim dallarına konu olmuş ve sırları bugün bile hala çözülemeyen bir kavram (Aksan, 1979) olmakla beraber, Eker (2018)’e göre, içinde olduğu toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak donanımda ve dizelerden oluşan bir sistem, doğru bilgiyi aktarma işlevini yerine getiren, anlaşma ve iletişimi sağlayan doğal bir araç, çeşitlenebilen ve gelişmeye açık, sınırsız üretim kabiliyeti olan ve de kendine has kurallarla daima canlı kalabilme özelliklerini taşıyan bir varlıktır.

Dilin tarihi insanlık tarihiyle başlar ve insan, var olduğu günden beri çevresiyle iletişim ve etkileşim içerisinde. Düşünebilme ve konuşabilme özellikleri ile diğer varlıklardan ayrılan insan, bütün eşya ve hadiseleri istediği gibi yorumlayabilecek ve onların bilgisini elde edebilecek bir kapasiteye sahiptir. Dünyada hiçbir uzak yerin ve nerdeyse hiçbir bilinmeyen kalmadığı ve adına küresel çağ da diyebileceğimiz günümüzde göç olgusu, tarihi seyrinde olduğu gibi açıklık, kıtlık veya coğrafi nedenlerle (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015) değil, daha çok eğitim, ekonomik sebepler, bilgi ve teknolojiye hâkim olma, yeni yerler, yeni insanlar ve yeni diller tanıma ve öğrenme saikleriyle gerçekleşmektedir. Sebebi her ne olursa olsun *göç* kavramı *bir yerden başka bir yere taşınma* tanımını çok aşan hem sebepleri hem de sonuçları itibariyle irdelenmesi gereken bir kavramdır. Küreselleşme neticesinde göç olgusu, artık çoğunlukla kimlik ve aidiyet sorunu bağlamında tartışılırken (Şahin, 2018), ulus devletlerin fiziksel ve kültürel ana hatlarını ortadan kaldırarak ulus devlet anlayışını tehdit eder bir duruma gelmiştir (Karaköse, 2020).

1.1.İki Dillilik

İki/çok dillilik, göç olgusunun ortaya çıkardığı diğer bir kavram olup, bireyin sahip olduğu bir veya daha fazla dili, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarına ve tercihlerine göre bir arada kullanabilmesidir. Farklı dilleri konuşan insanların aynı toplumda yaşamaları dilleri ve toplumları da etkilemiş ve toplumları içinde birden fazla dilin konuşulduğu bir yapıya büründürmüştür (Turan & İslam, 2021). Uzun bir geçmişi olmasına karşın, küreselleşme ve nüfus hareketliliğinden dolayı son dönemlerde daha çok görünürlüğü artan ve konuşulmaya başlanan *iki dillilik* kavramı, *çift dillilik* ve *çok dillilik* terimleri ile aynı kavramı anlatmak için kullanılan, aynı anlamı karşılayan şemsiye bir sözcüktür (G. Bican , 2019) ve 46 üye devlet tarafından temsil edilen Avrupa Konseyi Modern Diller Merkezi (ECML), bugün dünya nüfusunun yarısından fazlasının iki dilli olduğunu beyan etmekte ve daha fazla dil öğrenmeye teşvik etmektedir (ECML, 2024). Buna göre günümüzde iki dilli olanların sayısı tek dilli olanlardan daha fazladır ve bu sayı giderek artmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün 2024 verilerine göre de dünya üzerinde 7.000'den fazla kullanımda olan konuşma veya işaret dili vardır ve küresel nüfusun yarısından fazlası günlük yaşantısında iki veya daha fazla dil kullanmaktadır (UNESCO, 2024).

İki dilliliğin üzerinde ittifak edilen iki ayrımı vardır. Bunlar bireysel iki dillilik ve toplumsal iki dilliliktir. *Bireysel iki dillilik*, iki veya çok dilli toplumlarda, çok kültürlü ortamlarda yaşayan bireyin dil tutumu ve davranışlarıyla ilgilidir (H.M.Yılmaz, 2020). Bican (2017)'in Hamers ve Blanc (2000)'den aktardığına göre, bir bireyin iletişim kurabilmesi için birden fazla dil koduna sahip olması durumu olarak tanımlanırken, Grosjean (2014)'e göre bireysel iki dillilik kişinin sahip olduğu dilleri nerede, ne zaman, kiminle kullanacağıyla ilgili bir kavramdır. Bireysel iki dillilik bireyden bireye farklılık göstermektedir ve kişinin dil kullanımıyla alakalıdır. Genel anlamda bireyin birden fazla dile sahip olması, bu dilleri kullanması ve bu dilleri yapılandırma sürecidir (Bican & Demir, 2018). *Toplumsal iki dilliliğe* gelince, bireyin sahip olduğu birden fazla dili kullanabileceği bir toplum yapısının mevcudiyeti ile ilgili olup (H.M. Yılmaz, 2020), bir grup bireyin birden fazla dili kullanma durumu veya bir toplulukta birden fazla dilin kullanılır olma durumudur. Bir topluluğun veya etnik grubun dilsel faydalarıyla ilgilidir. Toplumsal iki dilliliğe göre hiç kimse tek başına iki dilli olamaz, iki dillilik ancak toplum içinde gerçekleşir. Ayrıca toplumsal iki dillilik iki dilli bireylerden oluşabileceği gibi, tek dilli bireylerin de içinde yer aldığı çok dilli toplumu da ifade eder (Süverdem & Ertek, 2020). İki dilli bir birey, sahip olduğu dillerin

hangisini hangi ortamda tercih edeceğine toplumsal bağlama göre karar vermektedir. Mesela ailesiyle Türkçe konuşmayı tercih ederken, iş ortamında Almanca konuşmayı seçmektedir. Duygularını ana dili ile ifade etmek daha kolay gelirken soyut kavramlar veya akademik konular Almanca ifade edilebilmektedir (Günay, 2015).

1.2. Almanya’da Türk Varlığı

İkinci dünya savaşından sonra yeniden kalkınma hamlesi içerisine giren Almanya iş gücü açığını kapatabilmek için başka ülkelerden yabancı işçi alma politikası gütmüştür. 1950’lerden itibaren başlayan işçi alımları önceleri komşu ülkelerden mevsimlik işçi olarak alınmış, iş mevsimi bitince bu işçiler evlerine geri dönmüşlerdir. 1960’lara doğru ekonominin gelişmesi ve ortaya çıkan ilave işçi ihtiyacıyla Almanya Türkiye’nin de içinde bulunduğu Akdeniz ülkelerinden işçi alımlarını başlatmıştır. Böylece 30 Ekim 1961’de Türkiye ve Almanya arasında imzalanan iş gücü sözleşmesi ile bu ülkeye resmi ve düzenli olarak Türk işçiler gönderilmiştir (Arslan, 2002; Başkurt, 2009; Perşembe, 2009). Aslında 1961 yılından önce ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocukları eğitim amaçlı Almanya’ya gitmiş olsalar da bu sayı küçük bir rakam olup Almanyalı Türkler ifadesi kullanıldığında işçi olarak giden Türkler akla gelmektedir (Demirağ & Kakışım, 2018; Kırmızı, 2016). Türkiye’den Almanya’ya giden ilk nesil Türk işçilerinin profili pek de parlak değildir. Bu işçilerin üçte birinin az çok meslek eğitimi varken, üçte ikisi hiçbir mesleği ve eğitimi olmayan, köylerinden ya da kentlerdeki çoğunlukla gecekondularından çıkarak vasıfsız işçi olarak oraya gitmiş bu yüzden de çoğunluğu Almanların çalışmak istemediği fabrikalarda, plastik sanayi, inşaat sektörü ile taş ve maden işçiliği gibi en ağır işlerde çalışmışlardır (Başkurt, 2009). Ancak yaş ortalaması 24 olan bu ilk kuşağın ilerde çocukları da gelecek ve Türkler Almanya’da kalıcı hale dönüşecektir (Yasıl & Bakır, 2022). Kalıcı hale gelmeleri onları geçici işçi statüsünden toplumun azınlık gruplarından biri haline getirecektir. Göç alan ülkeler içerisinde Avrupa’da ilk sırayı alan ve diğer Avrupa ülkelerinden üç kat daha fazla Türk nüfusuna sahip olan ve de göçlerin devam ettiği Almanya’daki (Özdemir & Coştu, 2021) Türk sayısını istatistikler, yarısı Türk, yarısı Alman vatandaşı olmak üzere 3 milyon civarında göstermektedir. Bu rakam 83,3 Milyon aktüel nüfusu olan Almanya’nın %3,5’luk bir dilimini teşkil etmektedir (Deutsche Welle, 2024, www.dw.com). Ayrıca Almanya bugün Türkiye’den sonra en fazla Türkün yaşadığı bir ülke konumundadır (Özkan & Korkmaz, 2021).

Bu araştırmada Almanya’da dört kuşaktır yaşayan Türklerden ikinci ve cnc kuşak Türkler ele alınmış ve bunların dil tercihleri incelenmiştir. Bu konu bağlamında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

Almanya’da yaşayan iki/çok dilli ikinci ve cnc kuşak Türkler;

- Türkçenin yanında başka hangi dilleri hangi düzeyde bilmektedirler?
- Aile, akraba ve arkadaş çevresinde hangi dilleri kullanmaktadırlar?
- Günlük dil kullanım tercihleri nasıldır?
- Okurken ve yazarken Türkçe ve Almanca kelimeleri karışık kullanmakta mıdırlar?
- Türkçe ve Almanca kelimeleri hangi oranda karışık kullanmaktadırlar?

2. YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden birisi olan *durum çalışması deseni* kullanılmıştır. Durum alışmaları, karmaşık bir durumun geniş bir şekilde tanımlanmasına ve boylamsal olarak incelenmesine imkn tanır. Ayrıca nitel araştırma içerisinde bir desen türü olan durum çalışmasında önemli olan, söz konusu durumun, güncel ve gerçek yaşam içerisinden olması, bunun yanında özel bir zaman ve yer gibi belirli parametrelerle sınırlandırılabilir olmasıdır (Creswell, 2013). Nitel araştırmanın şemsiye bir kavram olması ve altında birçok disiplini barındırması tanımını yapmayı güçleştirmektedir (Yıldırım, 1999). Ancak yine de taşımış olduğu özellikleri dikkate alarak, Yıldırım & şimşek nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamıştır (2011, s.39).

2.2.Evren ve rneklem

Bir araştırmada olgu, nesne ve bireylerin tümüne evren, bu evreni nitelik ve nicelik bakımından temsil edebilecek bir alt grubun seçilerek alınmasına da örneklem denir (Sönmez & Alacapınar, 2016). *Ana kitle veya ana kütle* olarak da adlandırılan evren, incelenecek olan en büyük kümeyi

temsil eder. Evrenin tüm birimlerine ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda bu evrenin özelliklerini taşıdığı varsayılan daha küçük bir alt grup seçilir ve araştırma, örneklem olarak adlandırılan bu grup üzerinden yürütülür (Padem, Göksu & Konaklı, 2012). Bu araştırmanın evrenini Almanya’nın Köln ve Hückelhoven şehirlerinde yaşayan Türkler oluştururken, örneklemini ise araştırma anketine katılan ve Köln ve Hückelhoven şehirlerinde yaşayan, yaşları 8 ile 50 arasında değişen, Almanya doğumlu, ikinci ve üçüncü kuşak Türklerden araştırma anketine katılan 203 kişi oluşturmaktadır.

Örneklem seçiminde kabul gören farklı metotlar kullanılmaktadır. Bunlardan biri de sosyal bilimlerdeki kullanımları açısından en sık başvurulan, *Tesadüfi olmayan örnekleme* yöntemlerinden biri olan *Kartopu Örnekleme*’dir. Kartopu örneklemesinde başlangıçta katılımcıların küçük bir bölümü tesadüfi olarak seçilse de daha sonra bu grubun kendi demografik ve psikolojik durumuna uygun olan kişileri tesadüfi olarak tavsiye etmeleriyle, araştırma grubu bir kartopu gibi giderek büyür. Referanslarla bu süreç yeterli sayıya ulaşana kadar dalgalar halinde devam eder (Okumuş, 2010). Araştırmada kullanılan örnekleme seçme yöntemi *Kartopu Örnekleme*’dir. Örneklem grubunun cinsiyet ve yaş dağılımları aşağıdaki Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

TABLO 1. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	27	13,3
Kız	176	86,7
Toplam	203	100,0

Yukarıda yer alan Tablo 1’de ankete katılanların cinsiyetlerine göre frekans ve yüzde rakamları verilmiştir. Buna göre 27 erkek ve 176 kadın ankete katılmış olup, eşit bir oran sağlanamamış olsa da her iki cinsiyete de ulaşılmaya çalışılmıştır.

TABLO 2. Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
8-19 yaş	38	18,7
20-29 yaş	82	40,4
30-39 yaş	50	24,6
40-49 yaş	31	15,3
50	2	1,0
Toplam	203	100,0

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmaya katılanların %40,4 ile 20-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bunu %24,6 oranı ile 30-39 yaş grubu takip ederken, %18,7 ile 8-19 yaş aralığı üçüncü sırada gelmektedir. 40-49 yaş grubu ise araştırma grubunun %15,3'lük bir rakamını teşkil etmektedir. Bu dağılım, katılımcı grubun Almanya'da yaşayan ikinci ve üçüncü nesilden seçildiğini göstermektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın veri toplama aracı, bilimsel bilgi için en önemli temel kaynaklardan biri olan anket çalışmasıdır. Araştırılmak istenen bir problem hakkında kişilerin görüşlerine/algılarına yönelik veri toplamada kullanılan anket yöntemi, seçilen örneklem grubuna yazılı soru sorma şeklinde uygulanır. Anketin amacı, demografik özellikleri, katılımcıların fikirlerini, bilgi düzeylerini ve davranışlarını ölçmek ve değerlendirilebilecek birtakım bilgileri ortaya çıkarmaktır (Okumuş, 2010). Sönmez & Alacapınar (2016), ise anket çalışmasını, farklı soru tipleri kullanmak suretiyle bireylerin, grup veya toplumların bir konu hakkında görüşlerini almak için kullanılan veri toplama yöntemi olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada zikredilen anket türlerinden İnternet anketi kullanılmıştır. İnternet anketleri, sosyal medya, e-posta grupları ve diğer internet siteleri aracılığıyla uygulanabilir (Okumuş, 2010). İnternet anketlerinde veri toplama süresi kısadır ve geniş örneklem seçilebilir. Ayrıca veriler kolayca istenen programa aktarılıp, analiz edilebilir (Padem, Göksu & Konaklı, 2012). Araştırma anketi hazırlanırken büyük oranda, Hamide Merve

Altıparmak Yılmaz tarafından geliştirilen ve Gazi Üniversitesinde yaptığı doktora çalışması için kullandığı anket sorularından yararlanılmıştır. Word’de hazırlanan anket soruları uzman görüşü alınarak yeniden düzenlenmiş, ekleme ve çıkarmalar yapılarak Google Formsa aktarılmış ve anket elde edilmiştir. Elde edilen anket WhatsApp ve e posta üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Almanya’da yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin kullandıkları dil tercihlerini incelemeyi konu edinen bu araştırmada, anket yöntemiyle elde edilen veriler *betimsel analiz* yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Yıldırım & Şimşek’e göre (2011) betimsel analizde elde edilen veriler, ya önceden belirlenen araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre veya gözlem görüşme esnasında sorulan sorulardan ortaya çıkan temalarla düzenlenir. Bu analizde amaç, toplanan verileri düzenleyip yorumlayarak okuyucuya sunmaktır. Düzenlenen veriler betimlenir ve yorumlanır. Anket yönteminin ortaya koyduğu verilerin analizinde Microsoft Excel programı kullanılarak *tanımlayıcı istatistik yöntemi* tercih edilmiştir. Tanımlayıcı istatistik, araştırma sonuçlarının, tablolar ve grafikler yardımıyla bir takım istatistiksel değerler eşliğinde sunumunu hedef alır. Burada veriyi özetlemek ve arka plandaki bilgiyi ortaya çıkarmak esastır (Padem, Göksu & Konaklı, 2012). En yaygın olan tanımlayıcı istatistik *frekans ve yüzdendir*. Veri grubundaki her bir verinin tekrarına frekans, o veriye ait frekansın toplam veri sayısına bölümüne de o verinin yüzdesi denir (Aypay ve diğerleri, 2014). Toplanan veriler, frekans ve yüzde belirtilerek tablolaştırılmış ve betimlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.Katılımcıların Sahip Oldukları Dillere Dair Bulgular

Katılımcılara hangi dilleri ne düzeyde bildikleri sorulmuş ve cevapları Tablo 3.1’de gösterilerek yorumlanmıştır.

TABLO 3. Sahip olunan Türkçe, Almanca, İngilizce ve Fransızca Dil Seviyeleri

Dil		Çok iyi	iyi	Orta	Kötü / Çok az	Hiç bilmiyorum	Toplam
Türkçe	Frekans	122	63	18	0	0	203
	Yüzde	60,1%	31,0%	8,9%	0,0%	0,0%	100,0%
Almanca	Frekans	177	24	2	0	0	203
	Yüzde	87,2%	11,8%	1,0%	0,0%	0,0%	100,0%
İngilizce	Frekans	37	72	76	18	0	203
	Yüzde	18,2%	35,5%	37,4%	8,9%	0,0%	100,0%
Fransızca	Frekans	0	10	29	106	58	203
	Yüzde	0,0%	4,9%	14,3%	52,2%	28,6%	100,0%

Katılımcılara Türkçe, Almanca ve İngilizce dil seviyelerinin ne olduğu sorulmuş ve kendilerine uyan seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler tablo olarak gösterilmiştir. Tablo 3'e bakılırsa, Türkçe dil seviyesini iyi veya çok iyi olarak belirtenlerin oranı %91,1'dir. Almanca dil seviyelerini iyi veya çok iyi olarak belirtenlerin oranı ise %99,0'dur. İngilizce dil seviyesi iyi veya çok iyi olanların rakamı %53,7'yi göstermektedir. Almanya'da yaşayan Türklerin sadece %4,9'unun Fransızcasının iyi olduğunu, %14,3'ünün orta seviyede Fransızca bildiğini ve %52,2'sinin de çok az diye cevap verdiği görülüyor. Bu durumda Fransızca Almanya'daki Türklerin çok fazla hâkim oldukları bir dil değildir denebilir. İkinci ve üçüncü kuşaktan olan örneklem grubunun iki dilli veya çok dilli olduklarını bu rakamlar açık bir şekilde ifade etmektedir. Okuyan ve Özdemir (2023), Almanya'da yaşayan iki/çok dilli Türk çocuklarının iki dil arasında zorlandıklarını ve iki dilliliğin olumsuz taraflarına maruz kaldıklarını çalışmalarına konu etmişlerdir. Aynı zamanda bu veriler ana dili olarak Türkçeyi belirten %88,2 oranındaki sonucun en az ana dilleri kadar Almancayı 'da bildikleri hatta %99,0 rakamı ile Almancanın Türkçenin önüne geçtiğini göstermektedir. Kırmızı (2016) yapmış olduğu çalışmada, Almancanın artık üçüncü nesil Türkler için sorun olmaktan çıktığını, Almancanın Türkçe ile eş zamanlı olarak

öğrenilen ikinci ana dil durumuna geldiğini ve bundan sonra asıl Türkçenin bu nesle öğretilmesinin ciddi önem arz ettiğini belirtmektedir. Tekin & Sallabaş (2022) ise, üçüncü kuşak Türklerde Almanca kelime hazinesinin Türkçe kelime hazinesinden daha zengin olduğunu ve bu kuşaktaki Türklerin akıcı Türkçe konuşmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar bu tespitleri destekler mahiyettedir. Almancada dil seviyesi olarak kötü veya çok az diyenler hiç yokken, İngilizce ’de sadece %8,9 ile 18 kişi İngilizcesinin çok az veya kötü olduğunu ifade etmiştir. Dünyada ön sıralarda gelen İngilizce ve Almancanın çok iyi düzeyde bu kadar yüksek oranda biliniyor olması, aldıkları eğitiminde kaliteli olduğunu göstermektedir. Bir diğer taraftan artık Almanya’da yaşayan Türklerin iletişim aracı olarak alternatif dillere sahip oldukları, bu dillerle öz güven içerisinde dünyanın herhangi bir yerinde, bir kültürü tanıma ve kültürleşme yaşayabilecekleri açıktır. Türkçeden ve Türk kültüründen uzak kalmamaları ve ana dillerine maruz kalmaları bu şartlarda çok daha önemli görünmektedir.

3.2.Aile, Akraba ve Arkadaş Çevresinde Kullanılan Dile Dair Bulgular

TABLO 4. Aile, Akraba ve Arkadaş Çevresinde Konuşulan Dile Dair Dağılımlar

		Türkçe	Almanca	İngilizce	Türkçe, Almanca	Türkçe, İngilizce	Türkçe, Almanca	İngilizce Almanca	İngilizce	Total
Aile	f	119	12	0	72	0	0	0	203	
	%	58,6%	5,9%	0,0%	35,5%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
Akraba	f	165	6	0	32	0	0	0	203	
	%	81,3%	3,0%	0,0%	15,8%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
Arkadaş	f	35	89	0	61	0	16	2	203	
	%	17,2%	43,8%	0,0%	30,0%	0,0%	7,9%	1,0%	100,0%	

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, aile ortamında %58,6 ile Türkçenin, %35,5 ile de Türkçe ve Almancanın karışık olarak kullanıldığı görülmektedir. Almanca aile ortamında sadece %5,9 oranında kullanılmaktadır. Bu rakamda kardeşler arasında geçen konuşma olarak düşünülmektedir. Bu durumda aile arasında genel olarak Türkçe konuşulduğu ve Almancanın çok düşük oranda ev

ortamına taşındığı söylenebilir. Türkçenin yoğun kullanımının akrabalar arasında da devam ettiği hatta akraba ortamında %81,3 oranında konuşulan Türkçenin aile ortamından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda Almanya’da akrabaların olmasının Türkçe kullanım ortamlarını da artırdığı için oranı yükselttiği görülmektedir. Arkadaş çevresinde kullanılan dile bakıldığında ise, durumun tersine döndüğü, Türkçe konuşma oranlarının düştüğü ve genellikle Almanca kullanıldığı görülmektedir. Almanya’da yaşayan ikinci ve üçüncü nesil Türkler arkadaş ortamında %43,8 oranında Almanca kullanmakta, %30 oranında hem Almanca hem Türkçe kullanmakta ve %17,2 oranında da Türkçe kullanmaktadırlar. %7,9 ise Almanca, Türkçe ve İngilizceyi beraber kullandıklarını söylemişlerdir. Hasdemir, Karabeyeser & Karakoç (2023), Avrupalı Türklerin Türkçeyi daha çok evde kullandıklarını, günlük hayatta ise Türkçe ve Almancayı beraber kullandıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca Çakır (2016) ve Yasil & Bakır (2022) ise Almanya’da çocukların evde Türkçe, arkadaş çevresi ile okulda Almanca iletişim kurduklarını çalışmalarında belirtmişlerdir. Bu çalışmalar, araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

3.3.Katılımcıların Kendilerini En İyi İfade Ettikleri Dile Dair Bulgular

TABLO 5. En İyi İfade Edilen Dile İlişkin Dağılımlar

En İyi İfade Edilen Dil	Frekans	Yüzde
Türkçe	21	10,3
Daha çok Türkçe	33	16,3
Türkçe ve Almanca eşit	68	33,5
Daha çok Almanca	58	28,6
Almanca	21	10,3
Diğer	2	1,0
Toplam	203	100,0

Katılımcılara kendilerini en iyi hangi dilde ifade ettikleri sorulmuş ve yukarıdaki tabloda görülen cevapları vermişlerdir. Kendilerini Türkçe ve daha çok Türkçe olarak ifade edenler %26,6 iken,

kendilerini Almanca ve daha çok Almanca ifade edenlerin oranı %38,9’dur. Bu durum her halükârda Türkçenin ifade dili olarak Almancanın oldukça gerisinde kaldığını göstermektedir. Bican & Demir (2018), Danimarka’da yaşayan Türkler üzerinde yapmış oldukları bir çalışmada, Türkçenin orda da Danca’nın gerisinde kaldığını ifade etmişlerdir. Anlaşılan o ki yurt dışında yaşayan Türklerde benzer problemler görülmektedir. Almanca ve Türkçeyi eşit kullananların rakamı ise %33,5 ‘tir. Bir insan en iyi hâkim olduğu dilde kendisini daha rahat ifade eder. Bu da daha çok kişinin ana dilidir. Bu rakamlara bakarak bile ana dilinin olması gerektiği düzeyde bulunmadığı söylenebilir. Nesiller arası kültürel sürekliliğin dil ile sağlanabileceğini söyleyen Ertem (2013), yurt dışında yaşayan Türklerin çocuklarına kültürlerini aktarma konusunda ciddi sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Türkçe konuşma ortamlarının sınırlı olması, Türkçeyi kullanacak kültür programlarından mahrumiyet gibi nedenler Türkçenin kullanım oranını düşürmüş ve Almanca Türkçeden daha fazla kullanılan bir dil haline gelmiştir.

3.4.Katılımcıların Günlük Dil Kullanım Tercihlerine İlişkin Bulgular

TABLO 6. Günlük Dil Kullanım Tercihleri Dağılımı

Aktiviteler		Türkçe	Almanca	İngilizce	Türkçe, Almanca	Türkçe, İngilizce	Türkçe, Almanca	İngilizce Almanca	İngilizce	Toplam
Televizyon izlerken	f	58	51	12	56	2	14	10	203	
	%	28,6%	25,1%	5,9%	27,6%	1,0%	6,9%	4,9%	100,0%	
Film izlerken	f	27	66	16	48	2	29	15	203	
	%	13,3%	32,5%	7,9%	23,6%	1,0%	14,3%	7,4%	100,0%	
Radyo dinlerken	f	40	114	2	40	0	0	7	203	
	%	19,7%	56,2%	1,0%	19,7%	0,0%	0,0%	3,4%	100,0%	
Bilgisayar / Tablet vb.	f	4	152	4	19	2	10	12	203	
	%	2,0%	74,9%	2,0%	9,4%	1,0%	4,9%	5,9%	100,0%	
Sosyal medya	f	14	97	9	36	0	39	8	203	

		%	6,9%	47,8%	4,4%	17,7%	0,0%	19,2%	3,9%	100,0%
Gazete/ okurken	dergi	f	22	90	6	57	2	20	6	203
		%	10,8%	44,3%	3,0%	28,1%	1,0%	9,9%	3,0%	100,0%
Kitap okurken		f	27	40	7	80	0	34	15	203
		%	13,3%	19,7%	3,4%	39,4%	0,0%	16,7%	7,4%	100,0%
Müzik dinlerken		f	67	10	11	29	25	56	5	203
		%	33,0%	4,9%	5,4%	14,3%	12,3%	27,6%	2,5%	100,0%
Oyun oynarken		f	14	112	6	47	3	6	15	203
		%	6,9%	55,2%	3,0%	23,2%	1,5%	3,0%	7,4%	100,0%
Dua ederken		f	174	10	0	17	2	0	0	203
		%	85,7%	4,9%	0,0%	8,4%	1,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Rüya görürken		f	83	24	0	88	0	4	4	203
		%	40,9%	11,8%	0,0%	43,3%	0,0%	2,0%	2,0%	100,0%
Küfrederken		f	53	46	11	60	0	23	10	203
		%	26,1%	22,7%	5,4%	29,6%	0,0%	11,3%	4,9%	100,0%
Canınız yandığında		f	63	40	0	86	0	8	6	203
		%	31,0%	19,7%	0,0%	42,4%	0,0%	3,9%	3,0%	100,0%
Sinirlendiğinizde		f	47	36	0	103	3	8	6	203
		%	23,2%	17,7%	0,0%	50,7%	1,5%	3,9%	3,0%	100,0%

Tablo 6’da araştırmaya katılanların günlük dil kullanım tercihleri yer almaktadır. Bu soru ile Almanya’da yaşayan Türklerin günlük yaşantılarında hangi dili ne kadar kullandıkları ölçülmek istenmiştir. Tabloya göre, televizyon izlenirken %28,6 Türkçe, %25,1 Almanca ve %27,6 oranında

da hem Türkçe hem de Almanca olarak televizyon izlenmektedir. %6,9 oranında ise üç dilin yani Almanca, İngilizce ve Türkçenin kullanıldığı görülmektedir. Bu soruya televizyonu İngilizce ve Almanca izliyorum diyenlerin oranı da %4,9'da kalmıştır.

Katılımcıların Almanca olarak film izleme oranı %32,5'tir. Film izlemede en yüksek oran olarak görülen bu rakam bize film dilinin çoğunlukla Almanca olarak tercih edildiğini göstermektedir. %23,6 Türkçe ve Almanca olarak her iki dilde de film izliyorum cevabını verirken, %14,3 ise bu iki dile İngilizceyi de dahil etmiş ve üç dilde de film izlerim demişlerdir. %13,3 sadece Türkçe film izlerken, %7,4 ise sadece Almanca ve İngilizce olarak film izlediklerini beyan etmişlerdir. Radyo dinlerken tercih edilen dillerde ezici çoğunluk %56,2 ile yine Almancaya aittir. Radyoyu Türkçe dinlerim diyenlerle, Türkçe ve Almanca dinlerim diyenlerin yüzdesi %19,7 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %3,4'ü ise radyoyu Almanca ve İngilizce olarak dinlemektedir.

Bilgisayar, tablet, telefon kullanımlarında, Türkçenin %2 oranıyla yok denecek kadar az düzeyde kullanıldığı görülmektedir. Almanca ise, %74,9 oranında katılımcı tarafından tercih edilen dil olmuştur. %9,4 bilgisayar/tablet dilini Almanca ve Türkçe kullandığını ifade ederken, %5,9 ise İngilizce ve Almanca kullandığını söylemiştir. Sosyal medya ise, %47,8 oranında Almanca kullanılmaktadır. Bu rakamı %19,2 ile Türkçe, Almanca ve İngilizce takip ederken, %17,7 ise Türkçe ve Almanca olarak sosyal medyayı kullandığını belirtmiştir. Sosyal medyada Türkçenin kullanılma oranı da %6,9 olarak tespit edilmiştir. %4,4 oranında katılımcı sosyal medya dilini İngilizce kullanıyorum demiş ve Almanca ve İngilizce kullanırım diyenlerde %3,9 olarak belirlenmiştir. Gazete, dergi okunma diline bakıldığında ise, yine en yüksek oranın %44,3 ile Almanca olduğu görülmektedir. %28,1 Türkçe ve Almanca olarak her iki dilde de dergi ve gazete okurken, %10,8 Türkçe olarak okumaktadır. %9,9 ise Türkçe, Almanca ve İngilizce seçeneğini işaretlemiştir. Kitap okuma dilinin tüm diller arasında paylaştırıldığı söylenebilir. Kitap okumada en yüksek oranın %39,4 ile Türkçe ve Almanca olduğu görülmektedir. %19,7 Almanca kitap okurken, %16,7 ise kitap okurken Türkçe, Almanca ve İngilizce olarak üç dili de kullanmaktadır. %13,3 sadece Türkçe kitap okuyorum demiş ve %3,4 ise sadece İngilizce kitap okuduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların %33,0'ı Türkçe, %27,6'sı Türkçe, İngilizce ve Almanca, %14,3'ü ise Türkçe ve Almanca müzik dinlemektedir. Geriye kalan %5,4 İngilizce müzik dinlerken, %4,9 Almanca olarak müzik dinlemektedir. Oyun oynamaya gelince, %55,2 Almanca oyun oynadığını söylemiş ve %23,2 ise hem Türkçe hem Almanca oyun oynarım diye bilgi vermiştir. %7,4 oyun

dilini Almanca ve İngilizce olarak belirtmiş, %6,9 ise Türkçe oyun oynadığını söylemiştir. Duanın %85,7 ile çok yüksek oranda Türkçe yapıldığı dikkat çekmektedir. %8,4 hem Türkçe hem Almanca dua ederim demiş, %4,9'da sadece Almanca dua ettiği bilgisini vermiştir. Burada dini kimliğin ön plana çıktığı ve bu kimlik algısının da Türkçe ile özdeşleştirildiği söylenebilir. Katılımcılar görmüş oldukları rüyaları %43,3 oranında Almanca ve Türkçe görmektedir. %40,9 oranında sadece Türkçe rüya görülürken, %11,8 oranında da sadece Almanca rüya görüldüğü beyan edilmiştir. Aksan (1979), insanın anadilinin bilinçaltına indiğini söyler lakin bir diğer taraftan da bireyin iki ana diline sahip olamayacağını da altını çizer. Eğer rüyalar da bilinçaltı bir aktivite olarak değerlendirilirse Türkçenin yanında Almancanın da ana diline çok yakın bir şekilde benimsendiği söylenebilir. Araştırmaya katılanlara hangi dilde küfrettikleri sorulmuş ve %29,6'sı küfrederken Türkçe ve Almancanın her ikisini de kullanıyorum diye cevap vermiş, %26,1 sadece Türkçe olarak küfredirim demiş, %22,7 sadece Almanca küfrettiğini söylemiş ve %5,4 İngilizce derken, %4,9'da Almanca ve İngilizce olarak küfrettiğini beyan etmiştir. Küfür dilinde Almanca ve Türkçenin beraber kullanıldığı görülmektedir. Canınız yandığında hangi dili kullanmayı tercih edersiniz sorusuna %42,4 Türkçe ve Almanca diye cevap vermiş, %31,0 sadece Türkçe demiş, %19,7 ise Almanca diye beyan etmiştir. Sinirlendiğiniz zaman hangi dil sorusuna da benzer oranda cevaplar verildiği görülmüştür. Katılımcılar sinirlendikleri zaman, %50,7 oranında Türkçe ve Almanca dil kullanırken, %23,2 Türkçe diye cevap vermiş, %17,7'de Almanca olarak sinirini dile getirdiğini söylemiştir.

Tablo 3.4' de elde edilen veriler baştan sona incelendiğinde *dua etmek, müzik dinlemek ve televizyon izlemek* dışındaki hiçbir seçenekte Türkçenin tek başına ön plana çıktığı bir alan görülmemektedir. Tüm alanlarda yüksek oranda ya Almancanın veya da Türkçe ve Almancanın birlikte kullanıldıkları tespit edilmiştir. Bu durum Türkçenin hala günlük hayatta tercih edildiğini ancak ilk sırada olmadığını, Almancanın gerisinde kaldığını göstermektedir. Şengül & Çetin (2022), yapmış oldukları çalışmada Almanya'da yaşayan iki dilli Türk çocuklarında Türkçenin günlük yaşamda orta sıklıkta kullanılan bir dil haline geldiğini ortaya koymuşlardır. Tekin & Sallabaş (2022) ise, Türkçenin, Almanya'da yaşayan Türkler arasında ikinci dil konumunda olup, Almancanın baskın dil haline geldiğini ifade etmişlerdir.

3.5.Katılımcıların Türkçe ve Almancayı Karışık Kullanmalarına Dair Bulgular

TABLO 7. Türkçe ve Almanca Kelimeleri Karışık Kullanma Dağılımı

Türkçe ve Almancayı karışık kullanma ihtiyacı duyuyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet ihtiyaç duyuyorum. Çünkü Türkçe kelime hazinem yeterli değil.	26	12,8
Hayır ihtiyaç duymuyorum. Türkçe yeterince kelime hazinesine sahibim.	50	24,6
Bazı durumlarda Türkçe kelimeler aklıma gelmiyor ve Almanca kelimeleri kullanıyorum.	99	48,8
Almanca ve Türkçeyi sürekli karışık olarak kullanıyorum.	24	11,8
Diğer	4	2,0
Toplam	203	100,0

Katılımcılara Türkçe konuşurken veya yazarken, Almanca kelime kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve cevapları Tablo 7'de verilmiştir. Buna göre %48,8'i Türkçe konuşurken veya yazarken bazı kelimeleri bilmedikleri veya hatırlamadıkları için Almanca kelime kullandıklarını ifade etmişlerdir. %24,6'sı bu soruya hayır diye cevap vermiş, %12,8'i ise kelime hazinesi yeterli olmadığı için Türkçe ve Almancayı karışık kullandığını söylemiştir. %11,8 ise sürekli olarak Almanca ve Türkçeyi karışık kullanırım diye cevaplamıştır. Bu durumda hayır diyenler parantez dışı bırakılırsa araştırmaya katılanların %73,4'ü Türkçe ve Almancayı karışık olarak kullanmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında Pilancı (2009), yaptığı araştırma boyunca 3. Kuşak Türklerden hiçbirinin Türkçe başladığı bir cümleyi Türkçe olarak bitiremeyip mutlaka Almanca veya İngilizce kelime kullandığını ifade etmiştir. Demirağ & Kakışım (2018) ise Türkçe konuşmakta sıkıntı çeken ve sıkıştığı yerde Almanca kelimeler veya tam tersi Almanca konuşurken de benzer şekilde Türkçe kelimeler kullanan bir 3. neslin varlığından söz

etmektedirler. Aktürkoğlu & Özaydınlık (2017), çalışmalarına katılan Türk çocukların okulda ders dışında veya okul dışında Almanca ve Türkçeyi karışık olarak kullandıklarını tespit etmişlerdir. Yasil & Bakır (2022) 'da benzer bir sonuç elde etmiş ve Türklerin hatırlayamadıkları kelimeleri Almanca ile ifade ederek konuştuklarını söylemişlerdir. Okuyan & Özdemir (2023) ise Almanya'daki Türklerin bilhassa aile arasında Türkçe ve Almancayı karışık olarak kullandıkları sonucunu elde etmişlerdir. Tüm bu çalışmalar, araştırmada elde edilen ve Türklerin Almanca Türkçe karışık konuşarak yeni bir dil ortaya koydukları sonucunu desteklemektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Almanya'da yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin dil kullanım tercihlerinin konu edildiği araştırmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlara göre üçüncü kuşak Türklerin genelini, Türkçenin yanında Almanca ve İngilizceyi iyi seviyede bildikleri ve var olan eğitim imkanlarından eşit seviyede yararlandıkları görülmektedir. Katılımcılar Türkçeyi %91,1 oranında iyi veya çok iyi konuştuğunu söylerken, iyi veya çok iyi düzeyde Almanca bildiğini söyleyen kişilerin oranı %99,0 olarak tespit edilmiştir. Bu rakamlara göre, kesin olarak Almanya'daki Türklerin Almanca sorunları olmadığını altı çizilmelidir. İngilizceyi iyi veya çok iyi düzeyde konuştuğunu söyleyen katılımcıların sayısı, %53,7'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcılara, kendilerini en iyi ifade ettikleri dil sorulduğunda Almanca kendilerini daha iyi ifade ettiklerini söyleyenlerin oranı %38,9 iken kendilerini en iyi Türkçe ifade ettiklerini söyleyenlerin oranı ise %26,6'dır. Bu durumda Almanca ön plana çıkmakta ve Türkçe Almancadan sonra gelmektedir. Belet (2009)'un da çalışmasında yer verdiği gibi Almanya'da yaşayan Türklerde, Türkçe %58,6 oranıyla daha çok aile ve akraba çevresinde tercih edilirken, Almanca %43,8 ile arkadaş ve okul çevresinde tercih edilmektedir. Ancak araştırmaya katılanların %35,5'i aile ve ev ortamında da Türkçe ve Almancayı birlikte konuşmaktadırlar.

Araştırmaya katılanların günlük dil kullanım tercihlerine bakıldığında şu sonuçlara varılmıştır;

- *Katılımcıların Türkçeyi Almancadan daha fazla kullandıkları alanlar ve yüzdeleri:* Televizyon izlerken (%28,6), Müzik dinlerken (%33,1), Dua ederken (%85,7).

- *Katılımcıların Almancayı Türkçeden daha fazla kullandıkları alanlar ve yüzdeleri:* Film veya dizi izlerken (%32,5), Bilgisayar, tablet ve telefon kullanırken (%74,9), Sosyal medya kullanımı (%47,8), Radyo dinlerken (%56,2), Gazete-dergi okurken (%44,3), Oyun oynarken (%55,2).
- *Katılımcıların Türkçe ve Almancayı birlikte kullandıkları alanlar ve yüzdelik oranları şöyledir:*Rüya görme (%43,3), Canı yandığında (%42,4), Sinirlendiğinde (%50,7), Küfrederken (%29,6),Kitap okurken (%39,4).

Bu durumda günlük kullanılan dillerde Almanca Türkçenin önüne geçmektedir. Çalışmaya katılanların %73,4 ‘ü Türkçe ve Almancayı karışık olarak kullanmakta ve kelime hazineleri yeterli olmadığı için veya akıcı Türkçe konuşamadıkları için Almanca kelimeleri kullanma gereği duymaktadırlar. Bu sonuçlarda ana dili kaybı yaşandığını pekiştirmiş ve bir sonraki nesillerde baskın dile doğru kaymanın daha fazla olacağını göstermiştir. Pilancı (2009), Demirağ & Kalkışım (2018), Aktürkoğlu & Özaydınlık (2017), Yasil & Bakır (2022), Okuyan & Özdemir (2023) çalışmalarında ana dili kaybı olduğuna dair bulgular ortaya koymuşlardır.

Sonuç olarak Almanya’da yaşayan Türkler her ne kadar ana dilleri Türkçeyi kullanmaya gayret etseler de Türkçe, kullanılan diller sıralamasında ilk sırada gelmemekte ve baskın dil olan Almancanın gölgesinde kalmaktadır. Ayrıca Türk kökenlilerin Almanya’da dahil oldukları eğitim sistemi çok dilli olmayı desteklemekte ve bireyler bu sayede günlük hayatlarında birden fazla dili kullanma olanağı elde etmektedir. Ayrıca Almanca dışında İngilizcenin de okullarda ve iş alanlarında popülaritesi yüksek olduğundan Almancadan sonra İngilizcede Alman toplumu tarafından tercih edilen bir dil durumundadır. Bu durum tüm Almanya’da yaşayan farklı etnik kökenlilere olduğu gibi Türk kökenlilere de Türkçeden önce daha genel geçer dillerin öğrenilmesi gerektiğini fısıldamakta ve bu durumda ana dili edinimi ve kullanımı daha geri planlarda kalmaktadır.

4.2. Öneriler

- Almanya’daki Türklerin dil tercihleri arasında Türkçenin ön plana çıkabilmesi için Türk televizyon kanallarında yurt dışı Türkler için özel dil ve kültür programları düzenlenebilir.
- Türkiye Cumhuriyeti bir politika geliştirerek veya bir proje kapsamında çok dilli yurt dışında yetişmiş kaliteli elemanlara, sahip oldukları kazanımlarla beraber Türkiye’de iş

imkanları sunulup, Türkçenin gelecek vadeden bir dil olduğu Türk kökenlilere düşündürülebilir.

- Aileler, bilhassa anneler Türkçe kitap okumaya özendirilebilir ve ödüllerle yarışmalar düzenlenebilir. Böylece ebeveynlerin Türkçe kelime hazineleri artırılabilir. Bir ailede anne ve baba belirli bir yaşa kadar rol modeldir, onlar ne yaparsa çocuklar da onları yapacaktır. Ayrıca aileler çocuklarının baskın dilde ve ana dilinde kitap okumalarını teşvik etmelidir.
- Çocuklar ana dilini edinirken yanlış cümle kalıpları düzeltilmeli ve doğru olanı tekrar etmesi istenmelidir. Aile çocuğun maksadını anlasa bile çocuğa kendini Türkçe doğru ifade edebilmeyi öğretmelidir.
- Mümkün olduğu kadar ana vatan ile olan bağlar sıkı tutulmalı, olabildiğince sık ziyaret edilmelidir. Çocukların da Türkiye ile irtibatları koparılmamalıdır. Ana dilin konuşulduğu yerleri görmek, çocukta ona karşı daha iyi konuşma isteği uyandıracaktır.
- Ebeveynler, evde, aile ve akraba arasında sadece Türkçe konuşulması için sık sık hatırlatmalar yapmalı ve baskın dilin eve de hâkim olmasının önüne geçilmelidir. Bu uyarı kardeşlerin de kendi aralarında ana dilini konuşması için yinelenmelidir. Ayrıca çocuklar Almanca ve Türkçeyi karışık konuştuğu zaman uyarılmalı, kelimenin Türkçesi çocuğa öğretilmeli ve bunun bir alışkanlık olmasının önüne geçilmelidir.

KAYNAKÇA

Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), s. 58-83.

Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (2 b., Cilt 1). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktürkoğlu, B., & Özaydınlık, K. (2017). Almanya'da Yaşayan Türk Çocuklarının Türkçeye, Türkçeyi Öğrenmelerine ve Kullanmalarına İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, s. 2345-2356.

Arslan, M. (2002). Yurtdışı İşçi Göçü Bağlamında Almanya'daki Türk İşçi Çocuklarının Eğitim ve Uyum Sorunları. A. A. Dikmen (Dü.) içinde, *Kentleşme Göç ve Yoksulluk* (s. 81-104). Ankara: İmaj Yayıncılık.

Aypay, A., Cemaloğlu, N., Sarpkaya, R., Tomul, E., Baştürk, R., Ellez, A., Turgut, Y. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (A. Tanrıoğen, Dü.) Ankara: Anı Yayıncılık.

Başkurt, İ. (2009). Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Kimlik Problemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12), s. 81-94.

Belet, Ş. D. (2009). İki Dilli Türk Öğrencilerin Ana Dili Türkçeyi Öğrenme Durumlarına İlişkin Öğrenci, Veli ve Öğretmen Görüşleri (Fjell İlköğretim Okulu Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(21).

Bican, G. (2017). İki Dilliliğin Tanımlanması: Kuramsal Tartışmalar Ve Güncel Yaklaşımlar. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*.

Bican, G. (2019). Dil Öğretiminde Çok Dilli Bakış Açısı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(3), s. 943-966. Doi:DOI: 10.30964/auebfd.532374

Bican, G., & Demir, N. (2018). Danimarka'da Türkçe-Danca Konuşan Öğrencilerin Dil Baskınlığının İki Dillilik Temelinde İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(194), s. 131-155. Doi: 10.15390/EB.2018.7418

Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.

Demirağ, H., & Kakışım, C. (2018). Almanya'daki Türklerin Göç ve Entegrasyon Süreci: Birinci ve Üçüncü Kuşak Karşılaştırması. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences*, s. 123-152. doi:10.26650/jspc.2018.75.0011

Deutsche Welle. (2024). 2024 tarihinde Deutsche Welle: www.dw.com adresinden alındı

ECML. (2024, Juli 16). 2024 tarihinde ECML webseite: <https://edl.ecml.at/Home/tabid/1455/language/de-DE/Default.aspx> adresinden alındı

Eker, S. (2018). Dil Ve Kültür. Ş. H. Akalın, S. Eker, V. Türk, S. A. Demir, S. Cavkaytar, M. Macit, & S. Cavkaytar (Dü) içinde, *Türk Dili -1* (s. 2-30). Eskişehir: Anadolü Üniversitesi Yayını.

Ertem, İ. S. (2013). Yurt Dışında Yaşayan İkinci Kuşak Türk Çocuklarının Türkçeyi Kullanım Durumları ve Dil-Kültür İlişkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4). doi: <https://doi.org/10.12780/UUSB226>

Grosjean, F. (2014). Bicultural bilinguals. *International Journal of Bilingualism*, s. 572-586.

Gül, F., & Soysal, B. (2009, Mart). Dil Ve Düşünce İlişkisi Üzerine. *SBARD*(13), s. 65-76.

Günay, V. D. (2015, Haziran 4). İki Ya da Çok Dillilik ve Avrupa Toplumunu. *Turkophone*, 2(1), s. 68-72.

Güven, Ş. (2013, Şubat). Dil,Anlam ve Çokanlamlılık. *Bilimname*, s. 69-100.

Hasdemir, F., Karabeyeser, T., & Karakoç, Ş. (2023). *AYTA- 2022 Avrupa'da Yaşayan Türkler Araştırması* . Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurt dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

Karaköse, G. (2020). Küreselleşme Çağında Kimlik, Milliyetçilik ve Çokkültürlülük Görünümleri. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), s. 506-5019.

Kırmızı, B. (2016). Göçmen Türklerin Almanya'da Yaşadığı Sorunların Dünü ve Bugünü. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(3), s. 145-156. doi:10.20322/lt.86415

Okumuş, A. (2010). *Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Okuyan, S., & Özdemir, C. (2023). Almanya'da İki Dilli Yetişen Türk Öğrencilere Oyunlaştırma ile Atasözleri Öğretimi: Kelimelerle Okey Oyunu. *Journal Of Research In Turkic Languages*. Doi: 10.34099/jrtl.511

Özdemir, M., & Coştu, Y. (2021). *Almanya'daki Türk Ailelerinde Kimlik*. (Y. Coştu, Dü.) Chisinau-2068, Moldova: LAP LAMBERT Academic Publishing.

Özkan, N. K., & Korkmaz, C. B. (2021, 951-967). Almanya'da Yaşayan Türklerin Türkçeye İlişkin Metaforik Alırlarının İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 50(1), s. 951-967.

Padem, H., Göksu, A., & Konaklı, Z. (2012). *Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı*. (H. Padem, Dü.) Sarajevo: International Burch University.

Perşembe, E. (2009). Almanya'da Çok Kültürlü Yapının Ayırıştırılan Unsuru Olarak Müslümanlar ve Entegrasyon Deneyimleri . *Milel Ve Nihal*, 6(2).

Pilancı, H. (2009). Avrupa Ülkelerindeki Türklerin Türkçeyi Kullanma Ortamları, Sürdürebilme İmkânları ve Koruma Bilinçleri. *Bilig*(49), s. 127-160.

Şahin, B. (2018). Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırılması: Kimlik Ve Aidiyet. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*.

Şengül, K., & Çetin, G. (2022). İki dilli Türk Çocuklarının Türkçe öğrenme Sorunları: Almanya Örneği. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, s. 117-149.

Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş Bilişsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Süverdem, F. B., & Ertek, B. (2020, Aralık 22). İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, s. 183-207.

Tekin, E., & Sallabaş, M. E. (2022). Almanya'da Yaşayan Türk Öğrencilerin Miras Dil Olarak Türkçeye Yönelik Görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 10(32), s. 165-175.

Türk Dil Kurumu. (2022). Temmuz 2024 tarihinde Güncel Türkçe Sözlük: sozluk.gov.tr adresinden alındı

UNESCO. (2024). unesco: <https://www.unesco.org/en/articles/multilingual-education-key-quality-and-inclusive-learning> adresinden alındı

Yasıl, R., & Bakır, N. (2022). Dünden Bugüne Almanya'daki Türklerin Entegrasyon Süreci. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 7(2).

Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri. *Eğitim Ve Bilim*.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. M. (2020). *Avustralya'da yaşayan Türklerin dil görünümünün iki dillilik bağlamında incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.